



**DYREKCJA GENERALNA DS. POLITYK WEWNĘTRZNYCH UNII**

**DEPARTAMENT POLITYCZNY B:  
POLITYKA STRUKTURALNA I POLITYKA SPÓJNOŚCI**

**KULTURA I EDUKACJA**

# **ERASMUS DLA WSZYSTKICH (2014-2020)**

## **STRESZCZENIE**

### **Abstrakt**

Proponowany program „Erasmus dla wszystkich” (2014-2020) przewiduje zintegrowanie szerokiego wachlarza działań UE w zakresie szkolnictwa wyższego, podstawowego i średniego, kształcenia zawodowego i edukacji dorosłych, polityki na rzecz młodzieży oraz lokalnego sportu. W niniejszym opracowaniu przedstawia się i analizuje proponowany kontekst, architekturę, treść oraz strukturę zarządzania. W opracowaniu zawarto ponadto dziesięć zaleceń mających zapewnić, że celem proponowanego programu będzie nie tylko usprawnienie efektywności zarządzania, ale także zwrócenie wystarczającej uwagi na potrzeby poszczególnych sektorów w zakresie jednostkowych rozwiązań politycznych. Dokument kończy się przedstawieniem szczegółowego zarysu planowanych działań i alokacji środków budżetowych.

**IP/B/CULT/FWC/2010\_001/LOT1/C1/SC2**

**kwiecień 2012 r.**

**PE 474.543**

**PL**

Niniejszy dokument został przygotowany na wniosek Komisji Kultury i Edukacji Parlamentu Europejskiego.

## **AUTORZY**

Guy Haug  
Bernd Wächter

## **WŁAŚCIWY ADMINISTRATOR**

Markus J. Prutsch  
Departament Tematyczny B, Polityka Strukturalna i Polityka Spójności  
Parlament Europejski  
B-1047 Bruksela  
E-mail: [poldep-cohesion@europarl.europa.eu](mailto:poldep-cohesion@europarl.europa.eu)

## **POMOC REDAKCYJNA**

Lyna Pärt

## **WERSJE JĘZYKOWE**

Oryginał: EN  
Tłumaczenie: DE, FR

## **O WYDAWCY**

Aby skontaktować się z Departamentem Tematycznym lub zamówić jego comiesięczny biuletyn, należy napisać na adres: [poldep-cohesion@europarl.europa.eu](mailto:poldep-cohesion@europarl.europa.eu).

Dokument ukończono w kwietniu 2012 r.  
Bruksela, © Unia Europejska, 2012 r.

Niniejszy dokument jest dostępny w Internecie na stronie:  
<http://www.europarl.europa.eu/studies>.

## **SPROSTOWANIE**

Opinie wyrażone w niniejszym dokumencie pochodzą od autorów i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Parlamentu Europejskiego.

Powielanie i tłumaczenie niniejszego dokumentu dla celów niekomercyjnych jest dozwolone pod warunkiem wskazania źródła oraz uprzedniego powiadomienia wydawcy i przesłania mu kopii.

## STRESZCZENIE

W listopadzie 2011 r. Komisja Europejska przedstawiła projekt rozporządzenia w sprawie nowego ambitnego programu – *Erasmus dla wszystkich* – na lata 2014-2020, w ramy którego wejdzie cały szereg odrębnych dotychczas programów w dziedzinie szkolnictwa wyższego (Erasmus, Erasmus Mundus, Tempus, dwustronne programy z innymi krajami lub kontynentami), szkolnictwa podstawowego i średniego (Comenius), kształcenia i szkolenia zawodowego (Leonardo da Vinci), kształcenia dorosłych (Grundtvig) i młodzieży („Młodzież w działaniu”), studiów nad integracją europejską (Jean Monnet), a nowym elementem programu będzie sport lokalny. Niniejszy dokument został przygotowany na potrzeby Parlamentu Europejskiego, jako wkład do zbliżającej się debaty nad projektem programu „Erasmus dla wszystkich”. W dokumencie zawarto streszczenie proponowanego rozporządzenia (a także dokumenty uzupełniające służące jego lepszemu zrozumieniu), analizę kontekstu i głównych cech rozporządzenia oraz dziesięć zaleceń.

### Przedstawienie i analiza proponowanego programu

Proponowane rozporządzenie ma złożony charakter, ale nie wyjaśnia się w nim w wystarczającym stopniu jego założeń i celów. W związku z tym konieczne jest odniesienie się do dokumentów przygotowawczych, takich jak ocena skutków zawarta w towarzyszącym wnioskowi dokumencie roboczym służb Komisji, oraz do szeregu odnośnych komunikatów Komisji, aby w większym stopniu zrozumieć implikacje przedmiotowego programu dla rozwoju polityki (w odnośnych dziedzinach) i alokacji środków budżetowych w ramach wieloletnich ram finansowych.

Analiza proponowanego programu w pierwszej kolejności dotyczy kontekstu europejskiej polityki. Mówiąc konkretniej, nowy program opiera się wprawdzie na całym szeregu poprzednich programów, które okazały się dużym sukcesem, ale jednocześnie wskazuje rozwiązania dotyczące słabości i ograniczeń poprzednich programów, zwłaszcza w odniesieniu do niemożności zaspokojenia przez te programy dużego popytu na stypendia, rozdrobnienia i złożoności programów oraz ich niewystarczającego dostosowania do unijnych strategii. Celem proponowanego zintegrowanego programu jest również zwiększenie jego wkładu na rzecz unijnej makrostrategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu, a także na rzecz unijnych polityk sektorowych w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020) oraz młodzieży (strategia na rzecz młodzieży). W ramach analizy bada się następnie proponowaną treść programu, zwłaszcza planowane działania i środki budżetowe (o ile kwestie te są w wystarczająco szczegółowym stopniu omówione w planowanym rozporządzeniu lub w innych odnośnych dokumentach Komisji) oraz proponowany model wdrożenia programu na szczeblu UE i państw członkowskich.

W analizie proponowanego programu zwraca się uwagę przede wszystkim na następujące punkty:

- Możliwości i zagrożenia związane z ogólnym zakresem i architekturą programu. Celem projektu jest znaczące zwiększenie liczby działań i przeznaczonych na nie środków budżetowych oraz konsolidacja różnych aktywności instytucji UE w obszarach kształcenia i szkolenia (w perspektywie uczenia się przez całe życie), młodzieży (kształcenie nieformalne) oraz sportu lokalnego (nowe działania na

szczeblu UE), a także ostateczne usprawnienie większości tych działań za sprawą trzech kluczowych działań (mobilności, projektów współpracy i wsparcia politycznego).

- Niepewność wynikająca z raczej ogólnych i skrótowych definicji (lub ich braku) kwalifikujących się grup i osób, proponowane „stare” i „nowe” kierunki działania oraz planowana alokacja środków budżetowych. Odpowiedź na niektóre z tych wątpliwości można znaleźć – w ograniczonej mierze – nie w przedstawionym rozporządzeniu, ale w towarzyszącym mu (tj. niemających charakteru zobowiązania) dokumentach i innych informacjach opublikowanych przez Komisję Europejską. Sytuacja ta tworzy jednak znaczący poziom niepewności w odniesieniu do rzeczywistej treści i priorytetów programu w (planowanym) siedmioletnim okresie jego trwania.
- Możliwości i zagrożenia związane z proponowanym usprawnieniem większości obecnych działań za sprawą trzech rodzajów „działań kluczowych”: 1) mobilność pojedynczych osób; 2) różne rodzaje wspólnych przedsięwzięć mających na celu zacieśnienie/poprawę współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi a ich otoczeniem gospodarczo-społecznym, wraz z rozwojem zdolności w krajach sąsiednich; oraz 3) bardziej ukierunkowane wykorzystanie programu do wspierania rozwoju polityki w dziedzinie kształcenia wyższego, podstawowego i średniego, zawodowego i edukacji dorosłych, a także młodzieży i sportu.
- Zalety i wady proponowanego modelu wdrażania i zarządzania, zwłaszcza w odniesieniu do ograniczeń planowanego „usprawnienia”, stosowania zryczałtowanych stypendiów, opierania się na jednostkach pośredniczących, takich jak uniwersytety, szkoły lub organizacje młodzieżowe, w zakresie przyznawania stypendiów pojedynczym osobom, oraz planowanej roli państw członkowskich w modelu zarządzania dzielonego pomiędzy Komisję, agencję wykonawczą, (koordynujące) agencje krajowe oraz komisję programową.

## Zalecenia

Notatka zawiera listę dziesięciu zaleceń dla Parlamentu Europejskiego. Główny nacisk jest w nich położony na dopilnowanie, aby proponowane zintegrowanie i usprawnienie działań UE w różnych sektorach edukacji, młodzieży i sportu były połączone z uwzględnieniem w wystarczającym stopniu odmiennych potrzeb każdego z tych sektorów. W notatce podkreśla się także znaczenie zagwarantowania, że dobrze znana i powszechnie szanowana marka „Erasmus” będzie odpowiednio stosowana, oraz że treść programu i alokacja środków budżetowych będą określone w wystarczająco szczegółowym stopniu, aby umożliwić dotarcie do różnych grup beneficjentów w ciągu siedmiu lat realizacji programu.

Mówiąc konkretniej, w dziesięciu zaleceniach proponuje się, aby Parlament Europejski:

1. Uznał, że w projekcie Komisji słusznie podkreśla się potrzebę większego niż dotychczas inwestowania przez UE w edukację, szkolenie i młodzież, a zmiana ta rzeczywiście wymagać będzie lepszego dostosowania programu do unijnych strategii na rzecz wzrostu i zatrudnienia, oraz konieczność uwzględnienia wystarczającego poziomu zintegrowania i usprawnienia programów w obszarach polityk, takich jak szkolnictwo wyższe, gdzie takie programy są obecnie zbyt liczne i rozdrobnione.

2. Zakwestionował ogólną strategię usprawniania w sektorach polityki zaproponowanych dla zintegrowanego programu oraz proponowane wykorzystanie nazwy „Erasmus” (zwłaszcza „*Erasmus dla wszystkich*”) w odniesieniu do szerokiego wachlarza działań daleko wykraczających poza obecne stosowanie tej nazwy w szkolnictwie wyższym. Zaleca się wprowadzić, aby pojedyncze sektory programu zachowały swoją tożsamość, ale nie powinno się w odniesieniu do nich stosować nazw typu „Erasmus szkoła”, „Erasmus młodzież” itp.
3. Zbadał możliwość przekształcenia zintegrowanego programu w taki sposób, aby podkreślał on usprawnienia w ramach różnych obszarów polityki, a nie pomiędzy nimi. Umieszczenie różnych obszarów pod wspólnym i globalnym szyldem oraz ich usprawnienie, o czym mowa w proponowanych trzech działaniach kluczowych (mobilność, projekty, wsparcie polityczne), nie powinno powodować, że odrębne sektory szkolnictwa wyższego, szkolnictwa podstawowego i średniego, kształcenia i szkolenia zawodowego, edukacji dorosłych, młodzieży (sportu, o ile pozostanie on w rozporządzeniu) stracą swoją tożsamość oraz niezbędne dla nich konkretne rozwiązania w zakresie polityki, w tym potrzebę budowania silniejszych powiązań pomiędzy niektórymi z tych sektorów. Proponowany program na rzecz sportu lokalnego, który wciąż jest działaniem w początkowej fazie rozwoju, mógłby być prowadzony oddzielnie w stosunku do proponowanego zintegrowanego programu, lub mógłby zostać zintegrowany jako jedno z wielu zagadnień przyczyniających się do tworzenia polityki (działanie kluczowe nr 3).
4. Podkreślił znaczenie przegrupowania i połączenia różnych polityk, narzędzi i działań w sektorze szkolnictwa **wyższego** w ramach dobrze znanej, posiadającej pewną tradycję oraz odpowiedniej nazwy „Erasmus”. Wszystkie działania zewnętrzne w sektorze szkolnictwa wyższego (mobilność, współpraca, budowanie zdolności, dialog w zakresie polityki z krajami spoza UE) mogłyby zostać zintegrowane, połączone i umieszczone pod wspólnym szyldem „Erasmus **Mundus**”, który jest już dobrze znaną marką wśród społeczności akademickiej na całym świecie.
5. Zapewnił stabilność i ciągłość dla różnych kategorii wnioskodawców i decydentów politycznych. Wymaga to wprowadzenia bardziej szczegółowych zasad dotyczących kwalifikujących się stypendystów (w tym nowych absolwentów uczelni wyższych i osób, które już podjęły aktywność na rynku pracy), przyszłego zakresu geograficznego programu „*Erasmus Mundus*”, rodzajów środków w zakresie wsparcia politycznego, które mogą uzyskać finansowanie, oraz stałej alokacji 80-85% środków finansowych pomiędzy różne sektory.
6. Zażądał szczegółowej analizy stopnia i zakresu, w jakim redukcja alokacji środków budżetowych zaproponowanych we wniosku wpłynęłaby na ogólną równowagę pomiędzy działaniami i sektorami w ramach programu. Oznacza to wskazanie z wyprzedzeniem tych działań i środków budżetowych, które zostałyby zlikwidowane lub ograniczone w przypadku zredukowanego budżetu.
7. Wyrzucił sprzeciw wobec proponowanego przeniesienia wspólnych programów doktoranckich z programu „*Erasmus Mundus*” do programu „*Marie Curie*”. Takie rozwiązanie osłabiłoby atrakcyjność europejskich uniwersytetów, utrudniłoby rozwój studiów doktoranckich wysokiego szczebla w Europie oraz stałoby w sprzeczności z reformami procesu bolońskiego opartymi na trzech (a nie dwóch) poziomach stopni naukowych.

- 8.** Wyraził poparcie dla propozycji, aby zagwarantować europejskim studentom instrumenty pożyczkowe na rzecz dziennych studiów dyplomowych i studiów podyplomowych zagranicą, pod warunkiem, że Unia będzie występować tylko i wyłącznie w charakterze gwaranta w imieniu studentów oraz o ile będzie jasne, że jest to tylko jedna z szeregu opcji dostępnych dla studentów studiów magisterskich.
- 9.** Zwrócił się z wnioskiem o szeroką debatę na temat potrzeby bliższego kontaktu pomiędzy Unią a osobami, które rzeczywiście korzystają ze stypendiów, tworzą i wdrażają projekty w terenie lub w nich uczestniczą. Przewidywalnym skutkiem proponowanej strategii wdrażania nowego programu (mniej liczne ale większe umowy oraz przyznawanie stypendiów przy udziale jednostek pośredniczących) jest dodatkowe oddalenie programu od jego indywidualnych użytkowników i beneficjentów.
- 10.** Zagwarantował, aby państwa członkowskie miały możliwość wdrożenia programu w najbardziej skuteczny sposób zgodny z ich własną strukturą ministerialną i administracyjną (tj. poprzez jedną lub większą liczbę agencji krajowych) oraz aby umożliwić im nie tylko administrowanie, ale także dyskusję nad procedurami i kwestiami związanymi z zarządzaniem finansowym, a także zagadnieniami dotyczącymi polityki i treści.

## **Uwagi końcowe**

W uwagach końcowych podkreśla się, że wprowadzenie ogólnych celów i założeń wniosku są zgodne z kluczową potrzebą Europy większego i bardziej racjonalnego inwestowania w edukację, szkolenie i młodzież, ale może nie udać się zrealizować planowanych celów i założeń, ponieważ w propozycji wyraźnie przeważają rozważania dotyczące zarządzania nad rzeczywistymi potrzebami w zakresie tworzenia polityki.

Parlament Europejski może wykorzystać przedstawione zalecenia, aby zająć się słabymi punktami wniosku, zakwestionować niektóre z proponowanych opcji i zasugerować alternatywne i bardziej właściwe rozwiązania. Parlament może także skorzystać ze sposobności zainicjowania bardziej fundamentalnej debaty na temat obywatelskiego wymiaru działań Unii i spróbować uniknąć proponowanego modelu zarządzania opartego na opiekujących na ogromne kwoty umowach przyznawanych jednostkom pośredniczącym, który faworyzuje duże organizacje i instytucje konsultingowe oraz dodatkowo zwiększa dystans pomiędzy instytucjami UE z jednej strony a pojedynczymi osobami i mniejszymi organizacjami z drugiej strony.